Končni cilj bi moral biti olajšati delo

Poklicno zavarovanje *Na kliničnem inštitutu za medicino dela, prometa in športa tehtajo seznam težkih in zdravju škodljivih del*

LJUBLJANA – »Ni prav, da so delodajalci prenehali plačevati prispevke za poklicno zavarovanje,« pravi Emil Prohan iz Sindikata delavcev prometa in zvez. Toda tako je tudi zato, ker ministrstvo za delo več let zamuja s pripravo kriterijev in seznama delovnih mest, na katerih so delavci upravičeni do poklicnega zavarovanja. Na Kliničnem inštitutu za medicino dela, prometa in športa pa opozarjajo, da je delavcem treba olajšati delo, ne pa jih plačevati za izgubo zdravja.

MOJCA ZABUKOVEC

V poklicno zavarovanje, ki je leta 2001 nadomestilo prejšnjo zavarovalno dobo s povečanjem ali dotlej imenovano tudi beneficirano delovno dobo, so vključeni delavci, ki polni delovni čas opravljajo posebno težka in zdravju škodljiva dela, in tisti, ki opravljajo dela, ki jih po določeni starosti ni mogoče uspešno poklicno opravljati. Med njimi so bili tudi vozniki ljubljanskega potniškega prometa, toda le do leta 2013, ko jim je delodajalec prispevke prenehal plačevati. To se je zgodilo po uveljavitvi novega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Zpiz-2), s katerim se je prispevek za poklicne pokojnine, ki delavcem prinašajo predčasno upokojitev in pokojnino brez odbitkov, podvojil. Po besedah predsednika odbora za cestni potniški promet pri Sindikatu delavcev prometa in zvez Emila Prohana se je takrat večina delodajalcev v prometu »enostransko« odločila, da prenehajo plačevati prispevke. Samo v javnem podjetju LPP so tako stroške dela na letni ravni zmanjšali za približno milijon evrov. Triinpetdeset voznikov zdaj toži podjetje in sodišče v Ljubljani bo ugotavljalo, ali so v LPP 1. januarja 2013 res nezakonito prenehali plačevati prispevke za poklicno zavarovanje svojih voznikov.

Jugoslovanski predpis

Da so avtobusna podjetja, ne samo LPP, »na podlagi posredovanega sklepa iz leta 1981 in zapisnika takratne posebne komisije pri zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (Zpiz) lahko posamezne zaposlene izvzela iz plačevanja prispevkov, če niso dosegli kriterija preseženih 60.000 kilometrov na leto«, odločitve delodajalcev po letu 2013 pojasnjujejo pri Gospodarski zbornici Slovenije. Sindikalist Prohan poudarja, da so delodajalci – kljub povišanju prispevne stopnje – še naprej dolžni plačevati prispevke za poklicno zavarovanje delavcem, tudi voznikom avtobusov. »V odboru za cestni promet smo se takrat sestali z delodajalci in jih opozorili, da ni prav, da so prenehali plačevati in da prispevke plačujejo samo določeni skupini voznikov, ki opravi več kot 60.000 kilometrov na leto. Toda še danes veljavni predpis iz SFRJ, ki ni bil nikoli razveljavljen, pravi, da so do tega upravičeni vozniki avtobusov v medkrajevnem, mestnem in primestnem prometu, ki več kot 80 odstotkov delovnega časa prebijejo na takšnem delovnem mestu.«

18.790
od skupno 46.462 vključenih v poklicno zavarovanje je imelo na zadnji dan leta 2015 sredstva v zadržanju oziroma mirovanju

V LPP so stroške dela z ukinitvijo plačevanja prispevkov na letni ravni zmanjšali za približno milijon evrov. FOTO BLAŽ SAMEC

Aktivno neaktivni

S pojasnilom, da je to »zelo kompleksno in interesno občutljivo področje, saj imajo delodajalci in sindikati zelo različne cilje«, in da to področje že zelo dolgo ni bilo urejeno, na ministrstvu za delo upravičujejo, zakaj še niso uredili poklicnih zavarovanj. In to kljub temu da se je vlada leta 2013 v zakonu zavezala, da bo to storila še istega leta. Kdaj bodo vendarle pripravili nov seznam takšnih delovnih mest? »Potekajo še zadnje priprave za izvedbo epidemiološke analize vpliva obstoječih izpostavljenosti poklicev, vključenih v poklicno zavarovanje, na zdravje delavcev, na podlagi katere bi se lahko določili merila in kriteriji poklicnega zavarovanja,« odgovarjajo na ministrstvu. V vmesnem času pa je, kot dodajajo, za delavce, »ki so jim delodajalci neupravičeno prenehali plačevati prispevke za poklicno zavarovanje, zagotovljeno sodno varstvo«. Toda to je »nesramno in hinavsko«, meni sindikalist Prohan. »Delavce pošiljajo na sodišče, ker niso opravili svojega dela. Kdaj že so obljubili vzpostavitev delovne skupine, ki bo pregledala poklice, in določila, kdo je upravičen do poklicnega zavarovanja, pa do danes od tega ni še nič.«

In ker ministrstvo za delo vse od leta 2001 ni imenovalo komisije, ki bi ugotavljala obveznosti iz poklicnega zavarovanja, hkrati pa tudi komisija pri Zpizu od takrat za to področje ni bila več pristojna, so na seji sveta zavoda novembra 2010 odločili, da vendarle obudijo njeno delovanje. Kot pojasnjujejo pri Zpizu, se je to zgodilo zaradi »odločitev sodišč«. Tako so med drugim na zahtevo LPP začeli postopek za ugotavljanje, ali so vozniki mestnih avtobusov še upravičeni do poklicnega zavarovanja, in odločili, da se to »od 1. 1. 2013 ne šteje nobenemu delavcu več«, saj za to ne izpolnjujejo pogoja o 60.000 prevoženih kilometrih, kot ga je v sklepu leta 1981 določila takratna Spizova komisija.

Obračun po kilometrih ali urah

Toda Boštjan Medik, odvetnik pri območni organizaciji ZSSS Podravje in Koroška, poudarja, da je bil sklep, na katerega se danes sklicujejo Zpiz in delodajalci, sprejet za takratni Tozd Kompas, zato ga po njegovem ni mogoče uporabiti kot kriterij pri delovnih mestih drugih voznikov. Po njegovem bi bilo pri tem treba upoštevati delovni čas, in ne prevoženih kilometrov. Da je tudi sicer kriterij o prevoženih kilometrih problematičen, se strinja Emil Prohan: »Voznik v mestnem prometu dejansko prebije več kot 80 odstotkov delovnega časa za volanom, toda v sedmih urah lahko prevozi dvesto kilometrov, medtem ko voznik turističnega avtobusa v sedmih urah lahko opravi tudi petsto kilometrov.« Toda delovno sodišče v Mariboru je pred kratkim v tožbi voznika proti avtobusnemu podjetju Arriva odločilo, da delodajalec ni več dolžen plačevati delavcu prispevkov za poklicno zavarovanje, pri čemer je po besedah Medika uporabilo kriterij o prevoženih kilometrih. Medik pravi, da so se na odločitev že pritožili. Voznike javnega LPP pa naslednja obravnava na ljubljanskem sodišču čaka 21. junija.

Na gospodarski zbornici tudi sicer predlagajo ukinitev poklicnega zavarovanja za voznike avtobusov, ker so se po njihovem delovne razmere izboljšale. V sindikatih temu nasprotujejo. »Delodajalci lahko trdijo, da so avtobusi danes udobnejši, toda na cestah je več prometa, vozniki so psihično bolj obremenjeni in njihov delovni čas je slabši, kot je bil,« pravi sindikalist Prohan.

Analizirajo delo voznikov

Odgovor na vprašanje, ali so med drugim vozniki avtobusov v medkrajevnem, mestnem in primestnem prometu upravičeni do poklicnega zavarovanja, bo poskušala dati analiza, ki jo po naročilu ministrstva za delo zdaj pripravljajo na Kliničnem inštitutu za medicino dela, prometa in športa pri UKC Ljubljana pod vodstvom prof. dr. Metode Dodič Fikfak.

Kot pravi predstojnica inštituta, bodo pregledali skupine delavcev z že obstoječega seznama delovnih mest, vključenih v poklicno zavarovanje, ki je bil pripravljen še v SFRJ, in jih pretehtali na podlagi določenih kazalcev. Zanimalo jih bo, ali so delavci posamezne poklicne skupine pogosteje zbolevali, ali lahko bolezni povežejo z obremenitvijo na delovnem mestu, ali so bili pogosteje na bolniški, postali invalidi, bili pogosto hospitalizirani in ali so celo pogosteje umirali kot preostala delovna populacija. »To je veliko kazalcev, in če so vsi združeni, si lahko ustvarimo jasno sliko o obremenjenosti posamezne poklicne skupine. Tako lahko s precejšnjo stopnjo objektivnosti ugotovimo, katera skupina je posebej ogrožena,« pojasnjuje Metoda Dodič Fikfak. V tem trenutku, kot pravi, še ni mogoče podati sklepov, se pa pri medicinskih sestrah, ki doslej niso bile vključene v poklicno zavarovanje, kaže, da so gotovo bolj ogrožene od preostale delovne populacije. Delovnega mesta voznikov avtobusov še niso analizirali, je pa po njenem zelo verjetno, da so vsaj nekateri med njimi zelo ogroženi.

»Sporočilo beneficirane delovne dobe je slabo,« sicer meni Metoda Dodič Fikfak. »Pomeni, da bolj ko si izpostavljen, več boš plačan. Sporočilo, za katero se mi zavzemamo, pa je, olajšaj delo in ga prilagodi človeku tako, da bo lahko končal svojo delovno dobo zdrav.« To je bilo tudi sporočilo beneficirane delovne dobe, ko so jo uvedli v Jugoslaviji. Boris Gačnik je v knjižici *Beneficirana zavarovalna doba, pripomoček za delo* leta 1984 zapisal: »Šele takrat, ko bomo po vseh naloženih naporih lahko ugotovili, da smo [...] uspeli zmanjšati ali celo v celoti odpraviti tiste pogoje dela, ki so v preteklosti narekovali štetje zavarovalne dobe s povečanjem, bomo lahko z zadovoljstvom ugotovili, da smo dosegli enega temeljnih ciljev – varno in humano delo delavcev.«

Jagode s šolske strehe so slajše od kupljenih

Srednja trgovska šola *Vrt bodo razširili pred šolo in uredili še dva majhna ribnika*

LJUBLJANA – Na Srednji trgovski šoli Ljubljana, ki je četrto leto vključena v program šolski ekovrtovi, so vrt oblikovali najprej na šolski strehi, letos pa ga bodo razširili še na tla. Včeraj so začeli urejati travnate površine pred šolo in dve spiralni gredici.

ANDREJA ŽIBRET

Na gredi bodo posadili zelišča, že od sredine aprila pa na robni gredi rastejo maline, je povedala vodja projekta na šoli in mentorica Maja Fabjan, profesorica naravoslovja in strokovnega predmeta poznavanje blaga. Urejanje vrta bodo nadaljevali 7. junija, ko bodo spiralni gredici povezali z vodnima kotanjama, v katerih bosta dva majhna ribnika. Poskrbeli bodo še za prostor za »rastlinski« podpis njihove šole.

Najprej vrt na strehi

Pred štirimi leti so se najprej odločili za vrt na strehi, saj jih je skrbelo, da jim na majhni površini pred šolo ne bo uspelo zaščititi svojih pridelkov pred psi in nepovabljenimi gosti. Začeli so skromno, z 12 nizkimi koriti, že naslednje leto so jih imeli 40 in na koncu šolskega leta so jim dodali še 12 visokih gred. Zdaj imajo na strehi 12 velikih visokih gred in 55 nizkih korit. Vso zemljo so v četrto nadstropje prinesli po stopnicah, tako skrbijo tudi za telovadbo, se pošali mentorica.

Najprej so začeli gojiti jagode, saj so si jih dijaki najbolj želeli, nato so dodajali še različna zelišča, ki jih zdaj sušijo za čaj. Sledili so različne vrste zelenjave, sončnice in drugo okrasno cvetje. Lani so posadili tudi jablano, trto, aronjo, kosmuljo in sibirsko borovnico, katere plodove so letos že pozobali.

Čedalje bolj navdušeni

Dijaki – v tem šolskem letu jih je na šoli 548 – so nad šolskim ekovrtom čedalje bolj navdušeni. Kot pravijo, najraje delajo na strehi, predvsem tam, kjer rastejo jagode. Poudarjajo, da so veliko bolj okusne kot tiste, ki jih kupijo v trgovini. Svoje dejavnosti pa tudi širijo, od začetka tega šolskega leta imajo čebelarski krožek in dva čebelja panja. Dijakinje aranžerskega programa ustvarjajo prav posebne panjske končnice in napajalnik za čebele. Ta teden pa bodo prvič točili med.

Kako je s šolskim ekovrtom med počitnicami? Že po prvem letu so ugotovili, da potrebujejo namakalni sistem; zdaj ga napaja deževnica, ki jo zbirajo v štiri tisočlitrske zbiralnike, pravi Fabjanova: »Med počitnicami pridelke pobereva mentorici, poleg mene še profesorica ekonomskih predmetov Jasna Čot, jih zamrzneva ali predelava v omake, ki počakajo na šolske dni, ko dijake razveselimo s pripravo dodatnih brezplačnih prigrizkov. Tako jim ponudimo tudi kaj 'zelenega', česar drugače verjetno sploh ne bi poskusili.«

FOTO LEON VIDIC
Včeraj je 50 dijakov z mentorji pred šolo uredilo dve spiralni gredici.

»Neenakosti slabijo celotno družbo«

Ljubljanapolis, Lovro Centrih *Avtor številnih komunikacijskih kampanj se kljub vzponu radikalnih gibanj čez 30 let vidi v družbi sproščenih ljudi*

Lovro Centrih, Ptujčan, ki že desetletje živi in ustvarja v Ljubljani, je ponosen član Društva Parada ponosa, ki bo 17. junija sedemnajstič preplavila ljubljanske ulice. Sporočilo letošnje parade je odstiranje nevidnega, Lovro pa je s pomočjo sodelavke poskrbel za vidni del kampanje – dizajn.

ŠPELA BEZJAK

O sebi pravi, da v življenju poskuša ohranjati držo otroka. Pri delu je samosvoj, drzen, svoje naročnike spodbuja, da izstopijo iz cone udobja in investirajo v nekonvencionalne oblike komuniciranja. Verjame v kompromis in v ljudi, ki so na polju neznanega pripravljeni razmisliti. Navdušujejo ga opera in balet, elektronska glasba in ideja prihodnosti.

Koga vse »odstira« sporočilo festivala Parada ponosa?

Del programa se osredotoča na interspolne osebe, ki so nevidne že znotraj skupnosti LGBT. O njih se še vedno govori zgolj medikalizirano; spol se jim določi že ob rojstvu, čeprav bi bilo prav, da ga med odraščanjem identificirajo same. Zdrava telesa interspolnih novorojenčkov medicina zaradi obsedenosti družbe z dvema spoloma obravnava kot medicinski problem, ki se mora »popraviti« kirurško, hormonsko ali z drugo medicinsko ali psihološko metodo »normalizacije« spola. V družbi se o njih ne govori, te osebe niso vidne, nimajo glasu. Odstiranje nevidnosti je pomembno tudi za transspolne osebe, ki se v nasprotju z geji, lezbijkami in biseksualnimi osebami srečujejo s čisto drugimi problemi, na primer s pravnim priznanjem spola. So pa še druga polja nevidnosti, na primer osebe, ki živijo s hivom ...

Med pripravo na pogovor sem opazila, da je skupnost LGBT precej nevidna tudi na področju medijskega poročanja.

Mediji so naravnani k škandaloznosti in k temam, ki intrigirajo. Pri nas homoseksualnost ostaja pospravljena v omare medijskih hiš. Ob smrti Tomaža Pandurja je Vesna Milek napisala daljši prispevek o njegovem življenju in delu in njegove homoseksualnosti ni omenila niti z besedo. S Pandurjem sem imel čast sodelovati in lahko rečem, da je njegova spolna usmerjenost pomembno vplivala na njegovo ustvarjanje. Ljubezen je za umetnika med najpomembnejšimi temami in on je zagotovo ni skrival.

Tudi ustvarjanje komunikacijskih kampanj je nekakšna umetnost. Kako izbirate projekte?

Svoje delo sem začel na bolj komercialnem področju, v agencijskem svetu, kar me ni tako zadovoljevalo. Odkar delam na svojem, imam več svobode in izbiram projekte, ki so mi bliže. S sodelavko Mihelo Medved delava butične stvari, obema je ta pristop ljubši.

Butične?

Manjše, vsebinsko bogatejše. Za specifično publiko, kjer se sporočajo specifične vsebine. Za uspešnost komunikacije je pomembno, da se zelo poglobim v razumevanje podane vsebine.

Kakšni naročniki so Ljubljančani? Kaj velja zanje?

Stroški za komuniciranje so velikokrat med zadnjimi postavkami v proračunu, zaradi česar želijo imeti večji vpliv. Še vedno je veliko podcenjevanja ciljnih skupin, zato jih poskušam prepričati, da izstopijo iz cone udobja in investirajo v oblike komuniciranja, ki niso tako konvencionalne. Vse se lahko začne že s formatom tiska. Naročniki so velikokrat zadovoljni šele, ko so končni materiali učinkoviti in jih občinstvo dobro sprejema.

Kaj pa velja za vas, ste Ptujčan v Ljubljani ali ste, ko se vračate k svojim koreninam, Ljubljančan na Ptuju?

Korenine so mi bile vedno nekako tuje. Neko obdobje sem se bolj čutil Evropejca kot Slovenca. Moti me, da smo Slovenci tako zelo radi

»Z avtentičnostjo najlaže vplivamo na svet okoli sebe.«

po svojih regionalnih vrtičkih. Ptuj bo vedno moje mesto, okolje, ki mi je ogromno dalo in mi še vedno daje, vendar je narava mojega dela bolj skoncentrirana v Ljubljani. Zato ostajam Ptujčan v Ljubljani.

V katerem okolju lahko živite bolj avtentično?

Ne na Ptuju ne v Ljubljani nisem doživel izključevanja. Doma sem doživel še večjo podporo, tudi od ljudi, od katerih je nisem pričakoval. Ampak to je izkušnja mehurčka, v katerem živiš, saj si omejen na določene socialne kroge in v druge ne vstopaš. Potem pa pride referendum 2015 in pogledaš ... Na Ptuju je bil najbolj porazen rezultat.

Kateri prostor v Ljubljani priporočate?

Metelkova je kultni prostor v Sloveniji. Vsaka deprivilegirana skupina ali manjšina ustvarja svoje varne prostore. Skupnost LGBT si jih je v Tiffanyju in Monoklu, kjer se lahko izraža, ustvarja kulturo, se zabava, debatira o temah, ki so zanjo pomembne, in ne o tistih, ki jih družba dojema kot pomembne. Je pomemben varen prostor in vsaka oseba LGBT bi ga morala vsaj enkrat obiskati.

Samo oseba LGBT?

Dobrodošli vsi, ki spoštujejo različnost. Kljub vsemu je pomembno, da se ti prostori ohranjajo kot »naši«. Čeprav privabljajo veliko turistov, ne želimo, da postanejo turistična znamenitost, kamor bi ljudje prihajali delat selfije, da se bodo lahko hvalili, da so obiskali lezbični klub.

Prva izkušnja z Metelkovo?

Povezana je s kar nekaj stresa, ampak sem hitro doživel in še zdaj vsakič znova občutim sprejetost. Takoj mi je bilo jasno, da bo to moj drugi dom.

Kaj mislite s tem, ko pravite, da neenakost slabi družbo?

Vsi ljudje nimajo priložnosti in privilegijev, da bi z javnim delovanjem spreminjali družbo, a je pomembno, da kljub temu živimo čim bolj avtentično. Ravno z avtentičnostjo najlaže vplivamo na svet okoli sebe. Parado ponosa del družbe še vedno razume kot provokacijo, vsako leto se pojavljajo ista zlajnana vprašanja, zakaj je to potrebno, češ, saj se mi, »ostali«, tudi ne kažemo s parado. To ni res. Se kažete, vsak dan, v filmih, na televiziji, na ulici, v restavraciji, na klopci v parku, vsepovsod. Ko se avtentično pokažemo osebe LGBT, je to provokacija. Ne maram besede normalno, a se mi zdi, da je predvsem čas za normalizacijo življenj in odnosa družbe do ljudi, ki smo del skupnosti LGBT. Čas je samo eden, teče naprej in prepričan sem, da je to v smeri bolj vključujoče družbe.

FOTO MAVRIČ PIVK

V MESTU

PREDAVANJE

Jugonostalgija

Danes ob 12. uri bo v 1. nadstropju ZRC SAZU na Novem trgu 2 predavala dr. Ana Petrov, muzikologinja in sociologinja iz Beograda, ki bo z znanstvenega zornega kota osvetlila fenomen komercializacije Jugoslavije in jugonostalgije, s posebnim poudarkom na glasbi. Temo bo aktualizirala tudi v luči odpovedi Thompsonovega koncerta v Mariboru.

KNJIGA

Prepišno uredništvo

Do petka bo uredništvo LUD Literatura svoja vrata na Erjavčevi 4 pustilo odprta. Teče namreč peto Prepišno uredništvo, teden odprtih vrat, ki se posveča razmerju med zasebnim in javnim. Danes se bodo literati ob 18. uri pogovarjali o intimnih, družbenih in literarnih razsežnostih samomora, ki je bil tudi letošnja tema na maturi, ob 19.30 pa bodo pesnice Katja Perat, Ana Svetel in Maja Vidmar dokazale, da se poezija ne samo tiska, ampak tudi bere.

RAZSTAVA

Dela študentov

Študentke in študenti smeri grafično oblikovanje UL ALUO se bodo predstavili na skupni razstavi danes ob 13.30 v Balkonski dvorani Galerije UL, na Kongresnem trgu 12. Z razstavo nadaljujejo predstavitve oddelkov in smeri študija UL ALUO.

PREDAVANJE

Prostitucija v jarkih

Jutri ob 18. uri bo v Muzeju novejše zgodovine Slovenije na Celovški cesti 23 predavanje *Prostitucija v zaledju strelskih jarkov*. Predaval bo Miha Sluga.

LITERATURA

Češko podzemlje

Z urednikom, literarnim kritikom, prevajalcem in univerzitetnim predavateljem dr. Martinom Machovcem bo v Trubarjevi hiši literature jutri ob 17. uri pogovor o inspiratorju češkega undergrounda, pesniku, pisatelju in filozofu Egonu Bondyju in njegovem znanstvenofantastičnem oziroma distopičnem romanu *Invalidna sorojenca* (1974).